

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

XXVII. Quomodo Liberum Arbitrium se ipsum determinet, & à Causa Prima
moveatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

aliqua speciali conditione : sicut gaudium & delectatio est de bono presente, & habito, desiderium autem est spes de bono, nondum adepto. NB. Amor autem respicit bonum in communi, sive sit habitum, sive non sit habitum.

115. Ex quibus evidens est, quod illud duntaxat gaudium & delectatio, quæ est distincta ab amore, & quæ est de fine, ut possessio, ac præsentia, adveniat Voluntati ex hoc, quod finis est præsens : ipsum verò gaudium, quod est de bonis Amici, ut sunt bona Amici, seu quod est idem ac Amor, non adveniat Voluntati ex hoc quod finis est præsens per affectivam unionem, & transformationem in amatum, sed secundum supra relatos textus Angelici Doctoris primum faciat speciali modo præsentem, ac perfectissimè conjunctum : uti rursum S. D. clarissimè testatur 4. dist. 49. q. 5. a. 1. in C. his Verbis. [Dicendum, quod premium NB. essentiale hominis, quod est ejus beatitudo, consistit in perfecta conjunctione animæ ad Deum, in quantum eo perfectè fruatur, ut viso NB. & amato perfectè.] Unde sicut beatitudo objectiva potest fieri præsens primo modo per Visionem, & secundo modo per amorem unientem, & utroque modo, simul sumpto, per Visionem & amorem, P. Haunoldus utiliter laboravit, distinguendo triplicem acceptionem beatitudinis formalis, pro diversis & ab ipso relatis modis loquendi S. Scripturæ, ac SS. Patrum, & Theologorum sententijs conciliandis; quorum cum multi dicant Formalem Beatitudinem consistere in sola Visione, alij cum Scoto in solo actu Voluntatis, plurimi denique cum Hugone de S. Victore in cap. 7. Dionysij de Cælest. Hier. & cum S. Bona. 4. dist. 49. a. 1. q. 5. in utroque actu illam constituent, nec credam Adversarium in diversis sententijs tot & tantorum Doctorum peregrinum esse, quamvis ex nostris AA. Unicum P. Haunoldum Videatur legisse; hinc vehementer miror, ausum fuisse dicere, quod P. Haunoldus diversam acceptionem possessionis Beatitudinis objectivæ primum excogitaverit.

CONTROVERSIA XXVI.

VOLUNTARIUM INDIRECTUM.

An ad hoc sufficiat, potuisse & noluisse impedire effectum.

116. Immerito ait Adversarius, P. Haunoldum lib. 2. n. 61. S. Thomæ in terminis contraxisse, dum ille effectum ex Omissione secutum ait. [posse dici mihi Voluntarium indirectè, sive obliger, sive non obliger impedire, modò possim.] S. Thomas verò 1. 2. q. 6. a. 3. inquit. [Sciendum, quod non sem-

per id, quod sequitur ad defectum actionis, inducitur sicut in causam in agens, ex eo, quod non agit, sed solum tunc, cum potest & tenetur agere.] Et q. 76. a. 1. sic de DEO loquitur. [Non potest directè esse causa peccati, similiter etiam neque indirectè. Contingit enim quod DEVS aliquibus non præbet auxilium ad evitandum peccata, quod si præberet, non peccarent; sed hoc totum facit secundum ordinem suæ sapientię, & justitię, cum ipse sit sapientia. Unde non imputatur ei, quod alius peccet, sicut causa peccati: sicut gubernator non dicitur causa submersionis navis ex hoc, quod non gubernet navem, nisi quando subtrahit gubernationem, potens, & debens gubernare.] S. Thomas enim in utroque loco tantum dicit, non esse causam sive directam sive indirectam in genere moris, ita ut imputetur ei effectus ad culpam, si potuit quidem illum impedire, sed non tenebatur, nec debebat: non autem dicit, nullo modo, neque in sensu physico esse causam; quæ sensu S. Thomas 3. p. q. 47. a. 1. in C. à P. Haunoldo diligenter citatus, in terminis dicit. Christus non à se ipso, sed à suis persecutoribus fuit Occisus: NB. sua tamen mortis causa fuisse dicitur, non eam prohibendo, cum posset. Quomodo ergo P. Haunoldus S. Thomæ in his terminis contradicit?

117. Debebat itaque Adversarius cum S. D. 1. 2. q. 6. a. 3. distinguere inter Voluntarium, directè vel indirectè, & inter esse causam in genere moris: ad primum enim l. c. plus non requirit, quam quod his Verbis continetur. [Voluntarium dicitur, quod est à voluntate; ab aliquo autem dicitur esse aliquid duplitate. Uno modo directè, quod scilicet procedit ab aliquo in quantum est agens, sicut calefactio à calore. Alio modo indirectè, ex hoc ipso, quod non agit: sicut submersio navis dicitur esse à gubernatore, in quantum desistit à gubernando.] Ad secundum autem immediatè sequentibus verbis plus requirit S. D. cum scilicet. Omitteas actionem potest & debet agere: si enim gubernator non posset navem dirigere, vel non esset ei commissæ gubernatio navis, non NB. imputaretur ei navis submersio.

CONTROVERSIA XXVII.

LIBERTAS CREATA.

Quomodo Liberum Arbitrium se ipsum determinet, & à causa prima moveatur.

118. Sub hoc titulo Adversarius repetit ea quæ superiore decimo tertio titulo per Verba Libertas involata expresso, jam diximus, & c.

& rursum æquè, imò magis fallente calamo citat S. Thomam, quasi ille 3. contra Gent. c. 89. ita loqueretur. [Causa prima movet unamquamque causam secundam ad suum effectum, secundum conditionem ipsius causæ secundæ; causam enim non potentem deficere, sic ad suum effectum determinat, ut ipsum necessariò absolute producat, causam autem, quæ deficere potest, ita determinat, ut tamen absolute deficere possit in producendo.]

119. Verùm hunc textum in toto capite 89. sapius perlecto reperire non potui; & præterea nihil eum favere Adversario patet ex dictis contr. 9. 11. & 13. & præsertim ex S. Thoma 1. p. q. 19. a. 8. in C. cujus Verba cit. contr. 9. jam reperi, atque ex illis ostendi, hoc ipso, quòd causa absolute deficere possit in producendo, eam non determinari per decretum & qualitatem inimpedibilem, essentialiter connexam cum effectu, sed per motionem, seu auxilium, & indifferenter inclinans, & excitans Voluntatem creatam.

120. Quòd autem hæc solummodo formaliter se determinet per actionem, pro priori naturæ prædeterminatam à DEO casualiter (adeoque ex parte actus primi, ad quem causalis determinatio spectat) ita ut voluntatis indifferencia jam præsupponatur sublata, etique nihil aliud supersit, quàm ut determinatè ponat hunc actum, & nullum alium, quo modo etiam causa necessaria se formaliter determinat, dum per propriam actionem formaliter se reducit in statum actus agentis, hoc inquam, Adversarius minimè potest probare ex Verbis S. Thomæ 3. contra gent. c. 2. n. 7. Ubi ait. [à Contingente ad utrumque non sequitur aliquis effectus, nisi per aliquid, per quod determinetur ad unum.] Nam supra in Contr. 11. jam ostendi, S. Doctorem loqui de contingente seu indifferente ad utrumque *indifferentiâ finis*, ad quem prius debet determinari, antequam potentia executiva producat effectum: non autem loqui de indifferencia & prædeterminatione physica causali ingenere causæ efficientis, ut patet evidenter ex cit. n. 7. addito n. 5. si uterque totus legatur: & ex 2. dist. 25. a. 1. in C. Ubi S. D. citata Verba repetit, & sic declarat. [Dicendum, quòd nihil agit, nisi secundum quod est in actu, & inde est, quòd oportet omne agens esse determinatum ad alteram partem: quod enim ad utrumlibet est æqualiter se habens, est quodammodo potentia respectu utriusque, & inde est, ut dicit Comm. in 2. phys. quòd ab eo, quod est ad utrumlibet, nihil sequitur, nisi determinetur: determinatio autem agentis ad aliquam actionem, oportet, quòd sit ab aliqua cognitione, præstistente NB. finem illi actioni: sed cognitio determinans actionem, & præsticiens finem, in quibusdam quidem conjuncta est, NB. sicut homo finem suæ actionis sibi præstuit. In quibusdam

verò separata est, sicut in his, quæ agunt per naturam.] Eodem modo Angelicus Doctor exponit prædicta Verba q. 3. de malo a. 3. ad 5. inquiens: *Dicendum, quòd voluntas, cum sit ad utrumlibet, per aliquid determinatur ad unum NB. scil. per consilium rationis, nec oportet hoc esse per aliquid agens extrinsecum.*

121. Hinc tamen immeritò timet Adversarius, quòd si homo seipsum determinat ad unum, & si salvâ libertate actus secundi non possit à DEO physice prædeterminari per qualitatem essentialiter connexam cum Uno, exinde sequatur, falsificari hæc Verba S. Thomæ, q. 22. de Verit. a. 8. in C. *Sicut Voluntas potest immutare actum suum in aliud, ita & multò amplius DEVS.* Scientia enim Media dicitur DEO innumera auxilia, & circumstantias, quibus potest humanam libertatem inclinare, & flectere in quemcunque actum, & quòd in hunc finem DEO non sit necessaria aliqua qualitas prædeterminans, expressis his verbis S. D. I. c. testatur. [Immutat autem Voluntatem dupliciter, uno modo movendo tantum, quando scil. Voluntatem movet ad aliquid Volendum sine hoc, NB. quòd aliquam formam imprimat Voluntati, (Ecce! motio, qualis est cognitio directiva, seu excitativa existens in intellectu, potest consistere sine forma, seu qualitate prædeterminante, impressâ voluntati; sicut potest consistere sine habitu superaddito, ut mox dicetur) sicut sine appositione alicujus habitus quandoque facit, ut homo velit hoc, quod prius non volebat: alio verò modo imprimendo aliquam formam in ipsam voluntatem. Sicut enim ex ipsa natura, quam DEVS voluntati dedit, inclinatur voluntas in aliquid volendum, ut ex dictis patet: ita ex aliquo superaddito, sicut est gratia vel virtus (Ecce nec hic facit mentionem qualitatis prædeterminantis infallibiliter & essentialiter, sed gratiæ vel habitus virtuosi supernaturalis) inclinatur ulterius (sed non prædeterminatur) ad Volendum aliquid aliud. Sed hæc quidem inclinatio superaddita quandoque est perfecta, quandoque imperfecta. Quando quidem est perfecta, facit necessariam inclinationem in id, ad quod determinat, sicut per naturam de necessitate inclinatur voluntas in appetendum finem (notet Adversarius, quale S. Thomas mox sit subjungitur exemplum, an qualitatem prædeterminantem, vel potius aliquam cognitionem aut habitum voluntatis non indifferenter) sicut contingit in Beatis, in quibus charitas perfecta inclinat sufficienter in bonum, non solum quantum ad finem ultimum, sed quantum ad ea, quæ sunt ad finem. Aliquando verò NB. forma superaddita non est usque quaque perfecta, sicut est in Viatoribus, & tunc ex forma superaddita voluntas inclinatur quidem, sed non ex necessitate.] Subsumo. Atqui si semper daretur qualitas essen-

essentialiter prædeterminans, forma superaddita semper esse omnino perfecta, & voluntas non tantum inclinaretur, sicut fit per auxilium supernaturale, additum Naturæ, sed ex necessitate non impediendi ipsam formam superadditam, & non frustrandi suo actu, cum quo est essentialiter connexa, voluntas poneret suum actum.

CONTROVERSIA XXVIII.

ACTVS INDIFFERENS.

Quare non sit possibilis actus Moralis in Individuo Indif- ferens.

122. **N**on dixit P. Haunoldus lib. 2. n. 379. Probationem veræ sententiæ negantis, posse dari actum moralem, in Individuo Indifferentem, quæ desumpta est ex obligatione naturali, referendi omnes actiones ad debitum finem, utcumque solvi posse, sed illam dixit, utcumque solvi posse, quæ desumpta est ex obligatione naturali, referendi omnes actiones ad finem ultimum, vel positivè honestum, & ideo substituit aliam, fundatam in obligatione naturali, attendendi ad hoc, an actio, quam quis vult ponere, non sit prohibita, ut proinde referatur ad finem saltem negativè honestum. Nec plus voluit dicere S. Thomas 1. 2. q. 18. a. 9. in C. inquit: [Cum rationis sit ordinare, actus à ratione deliberativa procedens, si non sit ad debitum finem ordinatus, ex hoc ipso repugnat rationi, & habet rationem mali. Si verò ordinetur ad debitum finem, convenit cum ordine rationis, unde habet rationem boni: necesse est autem, quod vel ordinetur, vel non ordinetur ad debitum finem: unde necesse est, omnem actum hominis, à deliberativa ratione procedentem, in individuo consideratum, bonum esse, vel malum.]

Quodd enim S. D. per finem debitum non intelligat finem ultimum, vel aliàs positivè honestum, patet ex q. 2. de Malo a. 5. in C. ubi nisi ratione circumstantiarum loci, temporis &c. actus sit prohibitus, asserit illum esse honestum, etiamsi ponatur tantum propter necessitatem quandam justam. [Si enim (inquit) fiat quodcumque, quando oportet, & ubi oportet, & sicut oportet &c. huiusmodi actus est ordinatus, & bonus. Si verò aliquid horum deficiat, actus est inordinatus, & malus. Et hoc maxime considerari potest in circumstantia finis; quod enim fit propter justam necessitatem, vel propter piam utilitatem, laudabiliter fit, & bonus est actus: quod verò caret justâ necessitate, vel piâ utilitate, otiosum reputatur.] Ceterum quid per justam necessitatem, vel piam utilita-

tem S. D. intelligat, quodque sufficiat negativè pia, expressit in 2. dist. 40. a. 5. in C. [Finis autem ille est bonum conveniens homini, vel secundum animam, vel secundum corpus, vel secundum etiam res exteriores, quæ ad utrumque ordinantur, & hoc quidem bonum nisi sit contrarium illi bono, quod est hominis bonum (id est, modò sit negativè honestum, per hoc, quod non sit contrarium ultimo fini) secundum rationem, & rectitudinem Virtutis civilis habet, quia Virtus Civilis dirigit in omnibus, quæ sunt corporis, & etiam, quæ propter corpus quaruntur. Unde si his aliquis mediciter utatur, erit usus rectus: si autem secundum abundantiam vel defectum, erit usus vitiosus, virtuti oppositus: & ideo aliter secundum alios dicendum est, quod nullus actus à voluntate deliberata progrediens, potest esse, qui non sit bonus, vel malus, non tantum secundum Theologum, sed etiam secundum Moralem Philosophum.] Et in fine, postquam dixisset, sufficere ad honestatem actus, si servet medium virtutis inter excessum & defectum, & sit saltem negativè ad eam ordinetur, atque ultimè ad ipsam charitatem, quæ imperat omnibus virtutibus, subiungit S. D. [Siccomedere, & bibere, servato modo temperantiæ, & ludere ad recreationem, servato modo eutropiæ, quæ medium tenet in ludis, urdictur in Ethic, meritorium erit in eo, qui Charitatem habet, quæ DEUM ultimum finem vite sue constituit.] scilicet habitualiter, ut mox dicitur eodem S. D.

123. Denique omnium clarissime in responsione ad 7. ibidem testatur, ad honestatem actionis sufficere, etsi non actualiter referatur ad finem positivè honestum, modò habitualiter seu virtualiter (quæ duo S. D. frequenter pro eodem sumit.) per non retractionem ad illum ordinetur, & finis negativè honestus attendatur, ponendo actionem, quia non est prohibita propter ullam circumstantiam. Verba S. D. sunt: [Ad septimum dicendum, quod hoc, quod dicitur: Omnia in gloria Dei facite: potest intelligi dupliciter. Vel affirmativè, vel negativè. Si negativè: Sic est sensus: nihil contra DEUM faciatis: & hoc modo præceptum est: & sic præceptum hoc præteritur vel per peccatum mortale, quod contra DEUM fit, vel per peccatum veniale, quod præter præceptum, & præter DEUM fit. Si autem intelligatur affirmativè, hoc potest esse dupliciter, aut ita, quod actualis relatio in DEUM sit conjuncta actioni nostræ: solumlibet: non quidem in actu, sed in virtute: secundum quod virtus primæ ordinationis manet in omnibus actionibus sequentibus: sicut & ipsum ordinatis, & sic adhuc est præceptum: & contingit omissionem ejus esse mortalem vel venialem: sicut dictum est. Vel ita, quod ordi-